

Om retningslinjer og juridisk betydning

CP-konferansen 21.03.2024

Caroline Hodt-Billington, spesialrådgiver, avd. retningslinjer og fagutvikling, HelseDirektoratet

Helsedirektoratets samfunnsoppdrag

Helsedirektoratet jobber for:

- god helse og reduserte helseforskjeller
- at flere får god og sikker behandling og omsorg
- at pasientene møter en samordnet helse-tjeneste
- samordner Helse-Norge – digitalisering som integrert del av helsetjenestene

Nye Helsedirektoratet (fra 1.1.2024)

Helsedirektoratet som myndighetsorgan rendyrkes, e-helsedirektoratet er slått sammen med Helsedirektoratet og vi har fått et utvidet ansvar for analyser og rådgivning på folkehelseområdet og overfor helse- og omsorgstjenesten.

I rollen som faglig rådgiver

skal Helsedirektoratet følge med på forhold som kan påvirke folkehelsen og utviklingen i helse- og omsorgssektoren og gi råd og veiledning innenfor etatens fagområder.

Helse- og omsorgstjenesteloven §12-5

Helsedirektoratets nasjonale faglige retningslinjer

Helsedirektoratet skal utvikle nasjonale faglige retningslinjer og veiledere som understøtter målene som er satt for helse- og omsorgstjenesten.

Nasjonale faglige retningslinjer og nasjonale veiledere skal

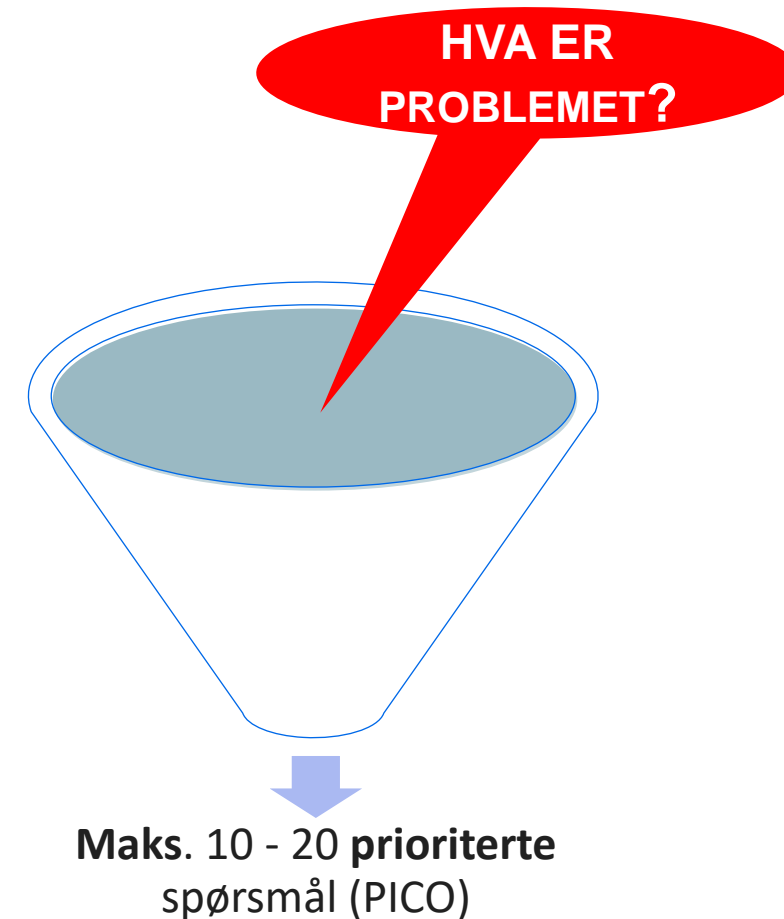
- baseres på kunnskap om god praksis
- bidra til kontinuerlig forbedring av virksomhet og tjenester

Departementet kan bestemme hvilke områder direktoratet skal utarbeide slike retningslinjer og veiledere.

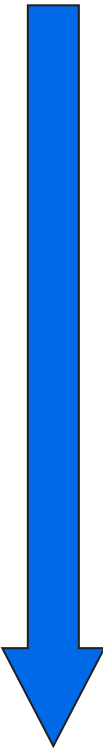
- Helse- og omsorgstjenesteloven §12-5
- Specialisthelsetjenesteloven §7-3
- Folkehelseloven §24

Når er det behov for å være nasjonalt normerende?

- ✓ Hindre uønsket variasjon
- ✓ Sikre god kvalitet
- ✓ Sikre riktige prioriteringer
- ✓ Løse samhandlingsutfordringer og sikre helhetlige pasientforløp

«Publiseringshierarki»

-
- Lov- og regelverk
 - Normerende produkter fra myndighetene –
-nasjonale faglige retningslinjer og nasjonale veiledere
 - Andre **kunnskapsbaserte** retningslinjer, prosedyrer, sjekklister, protokoller, pasientforløp, pasientinformasjon, pasient- og pårørendeopplæring etc
 - Andre **ikke kunnskapsbaserte** retningslinjer, prosedyrer, sjekklister, protokoller, pasientforløp, pasientinformasjon, pasient- og pårørendeopplæring etc

Kunnskapsbaserte retningslinjer

Rammeverk retningslinjeutvikling
[IS-1870](#) Veileder for utvikling av kunnskapsbaserte retningslinjer

1.4 Organisering av retningslinjearbeid

På områder der det ikke lages nasjonale faglige retningslinjer, ønsker Helsedirektoratet å stimulere til økt samarbeid innen og på tvers av tjenester... om lage kunnskapsbaserte retningslinjer

Juridisk betydning

1/2

Retningslinjer er

- ment som et hjelpemiddel ved avveiningene tjenesteyterne må gjøre for å oppnå forsvarlig og god kvalitet i tjenesten.
- de er ikke rettslig bindende, men faglig normerende for valg man anser fremmer kvalitet, god praksis og likhet i tjenesten på utgivelsestidspunktet.
- helsepersonell må vise faglig skjønn i vurderingen av hver enkelt pasient for å ta hensyn til individuelle behov. Helsepersonelloven er overordnet retningslinjer hvis det oppstår konflikt i en konkret situasjon.

Juridisk betydning

2/2

- Retningslinjer utarbeidet i alle deler av helse- og omsorgstjenesten skal være i overensstemmelse med norsk lovverk og bør være i overensstemmelse med nasjonale faglige retningslinjer og nasjonale veiledere utarbeidet av Helsedirektoratet.
- Det er et ledelsesansvar å sørge for at anbefalinger og råd i nasjonale faglige retningslinjer, faglige råd og veiledere implementeres i virksomheten, jf. Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten (lovdata.no).
- Retningslinjer som utarbeides av andre enn Helsedirektoratet skal godkjennes av ledelsen på hvert tjenestested før de tas i bruk
- Dersom helsepersonell eller institusjoner velger å fravike anbefalinger i en retningslinje, skal dette dokumenteres og begrunnes, jamfør pasientjournalforskriften § 6 bokstav g):

- 1 Formål og virkeområde
- 2 Styringssystem - ansvar og definisjon
- 3 Omfang og dokumentasjon
- 4 Planlegge**
- 5 Gjennomføre
- 6 Evaluere
- 7 Korrigere
- 8 Om veilederen

[Hva er veileder til lov og forskrift?](#) →

[Forsiden](#)

Ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten

Veileder til lov og forskrift

Søk i veileder til lov og forskrift

4. Planlegge

§ 6. Plikten til å planlegge

§ 6a. Mål, oppgaver og organisering

§ 6b. Innhente informasjon og kunnskap

§ 6c. Oversikt over regelverk og faglig normerende dokumenter

«Ha oversikt over relevant regelverk, retningslinjer og veiledere, og planlegg hvordan dette skal gjøres kjent i virksomheten»

(Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten, § 6c)

Kommentarer

Øverste leder må sørge for at relevant regelverk, retningslinjer og veiledere ligger til grunn for virksomhetens planarbeid, at det er kjent for medarbeiderne og at det er lett tilgjengelig.

Nasjonale faglige retningslinjer, veiledere, faglige råd og anbefalinger er ikke rettslig bindende på samme måte som lover og forskrifter. De beskriver det helsemyndighetene har definert som faglig forsvarlig praksis, og gir støtte til hvordan regelverk skal tolkes og hvordan man bør prioritere i tråd med vedtatt politikk for helse- og omsorgstjenesten.

I tillegg til generelle krav og anbefalinger, kan det være hensiktsmessig å utarbeide egne krav til kvalitet for å møte forventninger fra brukere og myndigheter. Dette kan for eksempel være krav til service, ventetider og behandlingskrav som går lengre enn det som kreves i lover og forskrifter, men som virksomheten fastsetter som følge av forventninger fra brukere og myndigheter. Innholdet i regelverk, retningslinjer, veiledere og egne krav bør være integrert i virksomhetens rutiner og arbeidsprosesser og tilgjengelig i medarbeidernes daglige arbeidsflater.

Virksomheten må ha rutiner for å følge med på, fange opp og implementere endringer i regelverk. Implementering handler både om å oppdatere virksomhetens egne rutiner og også å sikre at praksisen i virksomheten faktisk endres.

Begrunnelse

God helse
Gode liv

helsedirektoratet.no